

CYMELIA ZE STAREJ SZAFY

*(Przepisy służbowe i emerytalne
dla pracowników miejskich miasta Suwałk)*

*ze zbiorów
Biblioteki Publicznej
im. Marii Konopnickiej
w Suwałkach*

WSTĘP

Wśród woluminów stojących na półkach naszej starej szafy znajduje się niepozorne wydanie *Przepisów służbowych i emerytalnych dla pracowników miejskich miasta Suwałk*. Książka ze względu na swój niewielki format wręcz ginie między innymi publikacjami. Zarówno jej gabaryty, jak i szata graficzna nie przyciągają uwagi ewentualnego Czytelnika. Uważamy jednak, że istnieją powody, dla których warto sięgnąć po ten „drobiażdżek”.

Prezentowane przez nas wydawnictwo stanowi zbiór przepisów dotyczących pracowników suwalskiego samorządu miejskiego. Zapewne znajdą się osoby, które stwierdzą – a cóż takiego ciekawego mogą zawierać uregulowania prawne odnoszące się do urzędników działających (czytaj: pracujących) w suwalskiej radzie miasta w okresie międzywojennym? Mamy nadzieję, że po zapoznaniu się ze wzmiankowaną publikacją Czytelnik zrozumie, jakie intencja przyświecały nam kiedy zdecydowaliśmy, iż to właśnie *Przepisy służbowe i emerytalne*... staną się kolejną pozycją prezentowaną w ramach cyklu suwalskich cymeliów. Tak więc *ad rem*¹ jak mawiali starożytni Rzymianie.

¹ Ad rem – łac. do rzeczy

PRZEPISY

G.Z. Region

Przepisy służbowe i emerytalne dla pracowników miejskich miasta Suwałk.

Suwałki : [s. n.], 1931(Suwałki : Drukarnia Klotyldy Dargielowej w Suwałkach). - 21, 40 stron ; 17 cm.

Prawo urzędnicze ; Urzędnicy ; Suwałki (woj. podlaskie)

352/354
331-057.3(438)

Nr inw.: 002-012626-00-0

Przepisy służbowe i emerytalne zakupiono do zbiorów suwalskiej ksiąznicy w 1984 r. (wartość zakupu - 200 zł). Zakupu dokonano na aukcji. Po wpisaniu do księgi inwentarzowej (we wrześniu tegoż roku) przekazano je do zasobów czytelni, do ich części regionalnej.

Książka

Przepisy służbowe i emerytalne dla pracowników miejskich miasta Suwałk.

Suwałki : [\[s. n.\]](#), 1931(Suwałki : Drukarnia Klotyldy Dargielowej w Suwałkach). - 21, 40 stron ; 17 cm.

Hasło przedmiotowe: [Prawo urzędnicze](#) ; [Urzędnicy](#) ; [Suwałki \(woj. podlaskie\)](#)

brak informacji o dostępności

Czytelnia Książek

Brak informacji o dostępności pozycji do wypożyczenia: sygn. G.Z. Region

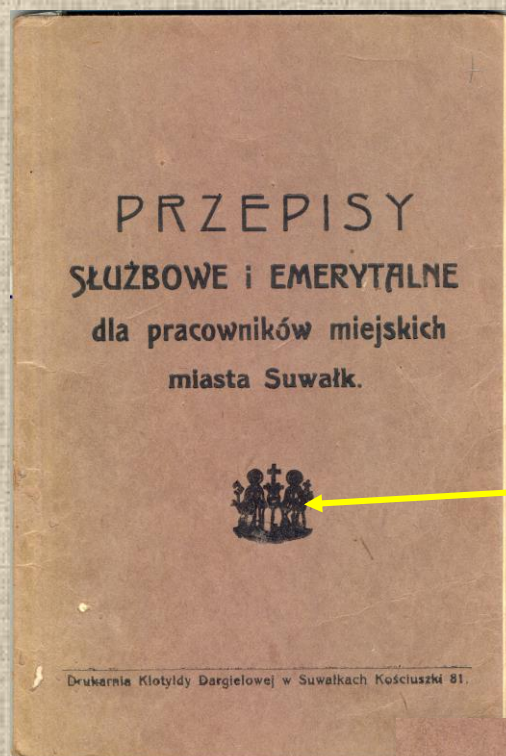

**PRZEPISY
SŁUŻBOWE I EMERYTALNE
dla pracowników miejskich
miasta Suwałk.**

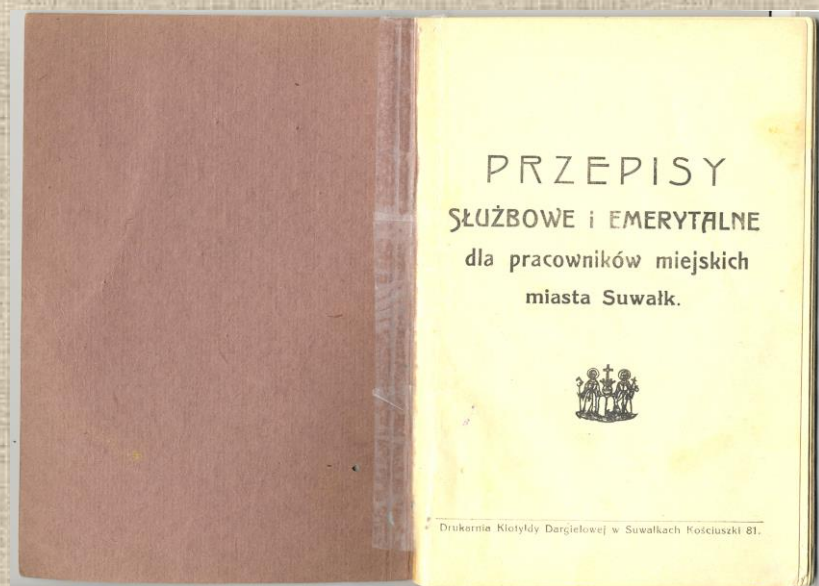

Drukarnia Klotyldy Dargielowej w Suwałkach Kościuszki 81.

Publikację wydano bardzo skromnie, co jest zresztą normalną procedurą jeśli chodzi o tego typu materiały. Oprawa wydawnicza (tekturowa), trzon książki szyty, z okładką łączony klejem. Format: 16,5 cm x 10,7 cm. Tekst rozmieszczono na 61 stronach, przy czym zastosowano dwa ciągi liczbowania arabskiego, oddzielnie dla każdego dokumentu stanowiącego treść woluminu.

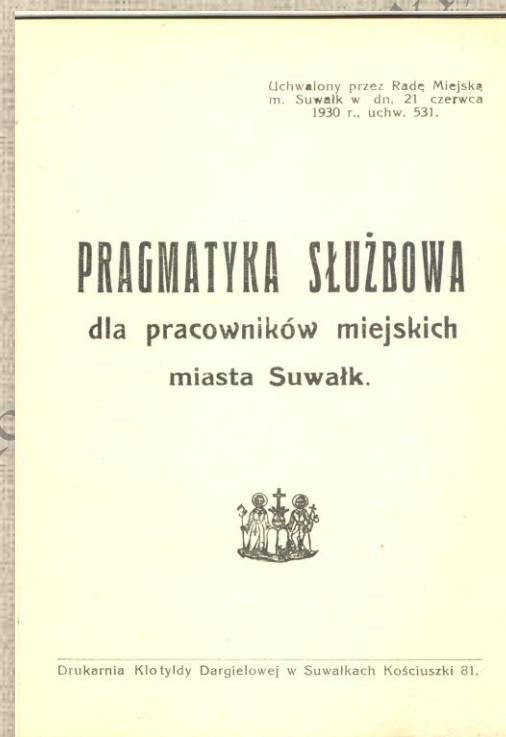
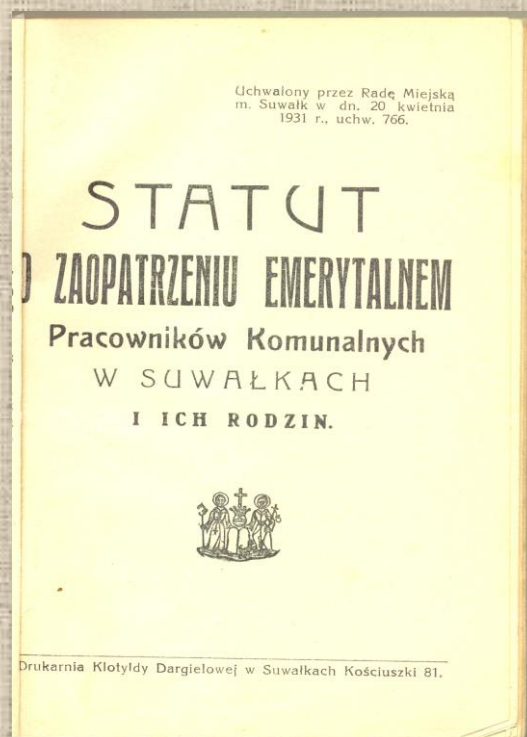
Na przednim licu okładki oprócz tytułu publikacji umieszczono informację o drukarni, która zajęła się wydaniem materiału oraz wkomponowano stylizowany herb Suwałk (podobną stylizację powtórzono na stronach tytułowych poszczególnych uchwał). Tylna okładka nie posiada żadnych elementów graficznych ani zdobniczych.

Na stronie tytułowej powtórzono informacje „okładkowe” natomiast na jej odwrocie znalazł się spis treści, który niewątpliwie ułatwia korzystanie z tego dokumentu.

Tu też ewidentnie widać, iż każda z uchwał miejskich stanowi samodzielną całość, posiada indywidualne liczbowanie.

T R E Ś Ć:		strona
Statut o zaopatrzeniu emerytalnem pracowników komunalnych i ich rodzin	1—21	
Pragmatyka służbowa dla pracowników miejskich m. Suwałk	1	
Przepisy o udzielaniu urlopów	17	
Przepisy o udzielaniu pomocy lekarskiej	20	
Przepisy o opłatach szkolnych	20	
Przepisy o udzielaniu zaliczek na pobory	21	
Przepisy o organizacji Komisji Dyscyplinarnej i postępowaniu dyscyplinarnem	23	
Szczegółowe przepisy o sposobie wyboru, urzędowaniu i etc. Komisji Lekarskiej I instancji	34	
Przepisy Komisji Lekarskiej II instancji	36	
Przepisy Komisji Wymiarowej I instancji	38	
Przepisy Komisji Wymiarowej II instancji	39	

Na *Przepisy porządkowe...* składają się dwie uchwały suwalskiej Rady Miasta: pierwsza czyli *Statut o zaopatrzeniu emerytalnym Pracowników Komunalnych w Suwałkach i Ich Rodzin* z 1930 r. oraz druga - *Pragmatyka Służbowa dla pracowników miejskich miasta Suwałk* pochodząca z 1931 r.

Resursa Obywatelska, po lewej stronie widoczny sztyl drukarni Klotyldy Dargielowej. Zdjęcie ze zbiorów suwalskiego Muzeum Okręgowego

Pocztówka: Resursa Obywatelska w Suwałkach, fot. A. Dołowicz Augustów, lata 30. XX w.

Uważamy, iż w tym miejscu warto też zwrócić uwagę Czytelnika na drukarnię, która przyczyniła się do powstania tejże publikacji. Mowa tu oczywiście o firmie Klotyldy Dargielowej, będącej przed 1939 r. *największym zakładem graficznym w Suwałkach*². Zakład powstał w 1921 r. jako Spółka Handlowo-Przemysłowa „Oszczędność”, jej głównymi udziałowcami było małżeństwo Klotyldy i Czesława Dargielów. *W skład spółki wchodziła drukarnia, zakład introligatorski, wytwórnia zeszytów, notesów, ksiąg buchalteryjnych itp., pracownia ram, księgarnia, skład nut i materiałów piśmiennych*³. Początkowo jej siedziba znajdowała się przy ówczesnej ulicy Konopnickiej (obecnie ks. K. Hamerszmita). Od jesieni 1927 r. firmę prowadziła, już bez męża, Klotylda Dargielowa. W 1929 r. przeniosła się do gmachu Resursy Obywatelskiej następnie zaś do pomieszczeń przy ulicy Kościuszki.

² Suwałki : *miasto nad Czarną Hancą*, red. J. Kopciał, Suwałki 2005, s. 398.

³ Tamże, s. 398.

Reklama drukarni Klotyldy Dargiel zamieszczona na łamach czasopisma „Nasz Głos” 1938, nr 6

Rozwój firmy Dargielowej zahamował wybuch II wojny światowej. W maju 1940 r. drukarnia została przejęta przez Niemców, przy czym część wyposażenia zniszczono a resztę przekazano na wyposażenie drukarni niemieckiej uruchomionej w Suwałkach w 1941 r.

Zakład drukował nie tylko lokalną prasę i publikacje książkowe ale także druki urzędowe, plakaty, afisze, czy ogłoszenia.

Reklama drukarni Klotyldy Dargielowej zamieszczona w *Jednodniówce* wydanej z okazji 50-letniego jubileuszu istnienia Ochotniczej Straży Pożarnej w Suwałkach w dniu 17 maja 1931 r., Suwałki 1931

Zatrzymajmy się w tym miejscu nad międzywojenną historią suwalskiej rady miasta. Otóż jak podają materiały, do których dotarliśmy, pierwsze demokratyczne wybory do rady przeprowadzono 18 lipca 1920 r. Andrzej Matusiewicz pisał *odbyły się [one] w cieniu bieżących, dramatycznych wydarzeń wojny polsko-sowieckiej, w przededniu wejścia na Suwalszczyznę wojsk litewskich*⁴. Radni sprawowali swoje funkcje społecznie, prezesem rady był Józef Justyn Chełmiński, wiceprezesem Wawrzyniec Gałaj (następnie Czesław Lutostański i Adam Majewski)⁵.

Kolejne rady miasta wybierano:

- 9 października 1927 r. - prezes Czesław Zakrzewski, wiceprezes dr Leon Wajsmann;
- 3 czerwca 1934 r.;
- 14 maja 1939 roku⁶.

Dekret Naczelnika Państwa z 13 grudnia 1918 r. ustalił liczbę radnych dla Suwałk na 24. *Czynne prawo wyborcze mieli wszyscy obywatele bez różnicy płci, którzy ukończyli 21 lat, posiadali przynależność państwową polską i mieszkali na stałe w obrębie gminy miejskiej co najmniej od sześciu miesięcy*⁷.

⁴ A. Matusiewicz, *Samorząd miejski w Suwałkach w okresie międzywojennym*, „Rocznik Augustowsko-Suwalski” 2003, t. 3, s. 18.

⁵ *Suwałki ...*, s. 332.

⁶ Tamże, s. 331-337.

⁷ A. Matusiewicz, *Samorząd miejski...*, s. 16.

Najwidoczniej Rada Miejska oczekuje tych czasów, kiedy to posiedzenia będą odbywać się przy nadawczym radjo aparacie, a każdy obywatel, mając u siebie odbiorcze rodio będzie mógł nie wychodząc z domu, przysłuchiwać się temu, co się dzieje w sali posiedzeń Rady Miejskiej.

Zainteresowanie ogółu posiedzeniami Rady Miejskiej wpłynęło by dodatnio na frekwencję radnych i punktualność obrad; może normalne mniej więcej 2 godzinne obecne opóźnienie otwarcia posiedzeń zmniejszyło by się do akademickiego kwadransa i być może nie trzeba by było posyłać woźnych po poszczególnych radnych, dla otrzymania przepisowej liczby do powzięcia najprostrzych uchwał.

O punktualności suwalskich radnych - notatka z 17 sierpnia 1926 r.

„Dziennika Suwalskiego” 1926, nr 163, s. 4

W 1933 r. cezura wieku została podwyższona na 24 lata. Cytowany już historyk – Andrzej Matusiewicz, podaje iż w okresie międzywojennym mandat radnego w Suwałkach otrzymało ponad sto osób⁸.

Po roku 1933 wybór prezydenta i wiceprezydenta zatwierdzał minister spraw wewnętrznych.

Niektórzy radni celują w przeszkadzaniu mówcom dla siebie niesympatycznym. Wywołuje to niepotrzebne tarcie, rozgoryczenie i ustawiczną interwencję przewodniczącego.

Na ostatnim posiedzeniu lubazerskie zachowanie się radnego M. w stosunku do radnego E. zmusiło tego ostatniego do opuszczenia sali obrad.

Notatka z posiedzenia z suwalskiej Rady Miasta z dnia 30 października 1926 r.

„Dziennika Suwalskiego” 1926, nr 240, s. 4

⁸ Suwałki ..., s. 337.

Funkcję prezydenta miasta w okresie 1918-1939 pełnili kolejno:

Adam Modliński	od listopada 1918 r. tymczasowy prezydent, a od 1920 r. prezydent. Wyjechał z miasta latem 1921 r.
Stefan Grzebski	wybrany w połowie czerwca 1922 r., po kilku tygodniach wyjechał z Suwałk.
	po wyjeździe Grzebskiego prawdopodobnie funkcję prezydenta Suwałk pełniły też inne osoby ⁹
Jan Schmidt (1873-1928)	prezydent od 1923 do 1927 r.
 Wawrzyniec Gałaj (1879-1934)	funkcję prezydenta pełnił od października 1927 r.
 Franciszek Holotka (1895-?)	od 4 kwietnia 1934 r. obowiązki prezydenta komisarycznego
 Walerian Łopatto (1888-ok. 1952)	wybrany 14 października 1935 r.

⁹ Suwałki ..., s. 333.

Wróćmy jednak do naszych *Przepisów służbowych*...., otóż jak już wspominaliśmy składały się na nie dwie uchwały. Pierwszą z dnia 20 kwietnia 1931 r. (a więc z okresu prezydentury Wawrzyńca Gałaja i prezesury Czesława Zakrzewskiego) stanowił *Statut o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników komunalnych w Suwałkach i ich rodzin*. Precyzował on z jednej strony pojęcie - pracownik komunalny, z drugiej zaś był swoistym kompendium wiedzy na temat przysługujących tymże pracownikom i ich rodzinom świadczeń emerytalnych.

Druga uchwała z 21 czerwca 1930 r. (również kadencja wcześniej wymienionych) była typowym zbiorem obowiązujących przepisów dotyczących praw i obowiązków pracowników miejskich, którym powierzono sprawowanie funkcji publiczno-prawnych. Już w pierwszym rozdziale tejże uchwały czytamy, iż pracownikiem miejskim *może być jedynie obywatel polski o nieskazitelnej przeszłości, uzdolniony fizycznie i umysłowo do pełnienia obowiązków służbowych, który ukończył co najmniej 18 rok życia*¹⁰. Artykuł 7 stanowił *Małżonkowie, krewni wstępni i zstępni, krewni w linii bocznej do trzeciego stopnia nie mogą być urzędnikami [...]* w tym samym Wydziale¹¹.

¹⁰ *Przepisy służbowe i emerytalne dla pracowników miejskich miasta Suwałk*, Suwałki 1931, s. [3].

¹¹ Tamże, s. 4.

Artykuł 13 *Pragmatyki służbowej*... stwierdzał: *Urzędnik (pracownik umysłowy) obowiązany jest w służbie i poza służbą strzec powagi swego stanowiska i unikać wszystkiego, co mogłoby obniżyć jego autorytet*¹². Kilka paragrafów dalej możemy przeczytać: *Urzędnikowi [...] nie wolno starać się przez wyzyskiwanie swego stanowiska urzędowego o przysporzenie sobie lub rodzinie jakichkolwiek korzyści*¹³. Już na podstawie zaledwie tych kilku paragrafów widać, jak bardzo obawiano się wszelkich nieprawidłowości w sprawowaniu władzy. Stąd też zapewne te uregulowania prawne, które zabezpieczałyby przed ewentualnymi wypaczeniami. Minęło kilkanaście lat od zakończenia I wojny światowej i odzyskania niepodległości, młoda władza zapewne świadoma zagrożeń obwarowywała swoje funkcjonowanie licznymi przepisami, które miały zapobiec błędom i patologiom. Jak bardzo zmieniła się nasza rzeczywistość? Mimo upływu blisko 90 lat jesteśmy niemal w tym samym miejscu. Etyczne urzędowanie to w wielu przypadkach iluzja, która przegrywa konfrontację z rzeczywistością. Nepotyzm, nadużycia władzy, malwersacje i wiele innych negatywnych zjawisk stanowią naszą codzienność. Czy tak miało być? Właściwie jest to pytanie retoryczne.

W tym też miejscu przerywamy naszą opowieść o kolejnej publikacji „ze starej szafy” i proponujemy samodzielną lekturę tegoż wydania.

¹² *Przepisy służbowe* ..., s. 6.

¹³ Tamże, s. 7.

Bibliografia

- Matusiewicz A., *Samorząd miejski w Suwałkach w okresie międzywojennym*, „Rocznik Augustowsko-Suwalski” 2003, t. 3.
- Matusiewicz A., *Starostowie i wicestarostowie suwalscy w latach 1918–1939*, „Rocznik Augustowsko-Suwalski” 2009, t. 9.
- *Przepisy służbowe i emerytalne dla pracowników miejskich miasta Suwałk*, Suwałki 1931.
- *Suwałki : miasto nad Czarną Hańczą*, red. J. Kopciał, Suwałki 2005.

Netografia

- Walerian Łopatto (fot.), <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/86692/6d642ae72a14b0faa37e84cdc76146c4/> [dostęp: 15.05.2019]
- Wawrzyniec Gałaj (fot.), <http://mk.muzeum.suwalki.pl/suwalczanie/> [dostęp: 15.05.2019]

Dziękujemy za uwagę
i zapraszamy do korzystania z naszych zbiorów

Biblioteka Publiczna
im. Marii Konopnickiej
ul. Emilii Plater 33 A
16-400 Suwałki

<http://bpsuwalki.pl>

e-mail: sekretariat@bpsuwalki.pl

czytelnia@bpsuwalki.pl

digi@bpsuwalki.pl

sekretariat: tel. 87 565-62-46

czytelnia: tel. 87 565-62-46 w. 23